

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De Nieuwe En Naauwkeurige Neederlandse Hovenier,
Onderwyzende hoe hier te Lande, onder dit Climaat een
Thuin, met zyn Parken, Paaden, Glintingen en Heiningen
wel zal aangeleid, en hoe de Boomen aan ...**

Te Leyden, 1735

Neegende Kapittel. Van het verkiezen der Boomen buiten de Enteryen

[urn:nbn:de:bsz:31-139361](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-139361)

hebben, want die zy-takjes zullen ras bloem-knoppen maaken en een nette kroon geeven: ook behoord een Liefhebber naauwkeurig te letten, op de fraayigheid der laage Boomtjes, al is't aan geen Lattingen of Heiningen.

N E E G E N D E K A P I T T E L.

Van het verkiezen der BOOMEN buiten de Enteryen.

Indien de Boomen alreeds zyn opgenoomen, zo moet men niet alleen al het booven gemelde in agting neemen, zonder iets daar van te verzuimen, maar men moet daar-en-booven toezien, of die Boomen niet al te lang zyn uit de grond geweest, zo dat haar bast gerimpeld is, en het hout droog, of de schors veel gefchild en gefchonden, of de plaats daar het Ent of Occulatie van de laage Boomtjes komt, ook te laag gezet is, en dit voor al ten opzigt van de Perzik-boomen; zo dat men om de wortels wel te leggen, gelyk zulks volstrektelyk moet geschieden, genootzaakt zoude zyn om in het planten het Ent of Occulatie onder de Aarde te graaven, 't geen altyd moet gemyd werden; of datze al te hoog gegriffeld zyn, en dan zoudenze al te diep moeten geplant werden, dat altyd ondervonden is de Boomen schaadelyk te zyn, en datze geen aanvang van een fraay Latwerk of cierelyke Heining zouden konnen maaken.

Dir is het nog niet al; men moet ook voornaamelyk op de wortels letten, want schoon 'er al de andere voorwaardens volkoomen in voldaan waaren, indien 'er echter groote gebreeken in de wortels zyn te vinden, zo moet men den Boom voor ondeugend houden, of hy zal zeekerlyk niet wel wassen.

Dog om te konnen zeggen dat een Boom welgesteld van wortels is, zo moeten dezelve voor eerst reedelyk dik zyn, na maate dat den Boom dik is, dat is te zeggen, dat ze niet altemaal klein, dun, veezelagtig, en op de wyze van lang gestrengeld hair door malkan-deren loopen, want dat is schier een onseilbaar teeken van de zwakheid

heid des B
hy ge
Ten Tw
nog gefch
want de w
maar glad,
Derhalve
zorgvuldig
ten dien e
trekken in
geeden w
wonden
vrugten,
zelden ag
men treu
dis ras fr
En by a
re beroor
gehan het
pen werde
ben geleeg
bekoomen
Booven
verkieze
omkri
ve We
danig
fnyden
dezelve
verffe
malkan
derven.
De
en ge
't beg
Stam
vallen d

heid des Booms of dat zyn uitgaan naby is, of voor het minste dat hy geen goede uitkomst zal geeven.

Ten Tweeden zo moeten de voornaamste niet verrot, geschilderd nog geschild, nog niet te veel beknabbeld, of droogen hard weezen, want de wortels, als den Boom zig wel bevind, zyn nooit verrot, maar glad, gaaf en glinsterig.

Derhalven moeten de geene die Boomen opneemen ongemeen zorgvuldig zyn om het behendiglyk en met verdrag te doen, en ten dien einde goede gaaten graaven, om die niet met geweld te trekken in het uithaalen, anders zullenze niet missen van eenigen goeden wortel te scheuren, te schilferen, of te breeken; en die wonden werden zo ligt niet geneezen, inzonderheid van de Steenvrugten; en by aldien het effen booven de Aarde is, zo zal de Gomen treuren en ten laasten sterven, want de booven-kroon werd dus van haar genoegzaam voedzel beroofd.

En by aldien eindelyk ook de wortels droog zyn, het zy om dat ze bevrooren, het zy om datze al te lang uit de grond en in de lugt gestaan hebben, en zo verdord zyn, zo moet dien Boom verworpen werden, indien dezelve na eenige uren in 't water te hebben geleegen niet weder sweld en gaaf werd, en hy niet weer bekoomen zal.

Booven dit alles zo is het noodzaakelyk dat den Boom, die men verkiezen moet, zo wel gestelt van wortels is, dat men daar eenen omkring van zeer goede in kan vinden, en vooral van nieuwe gaave Wortels, en dat dien Cirkel eenigerwyze volmaakt is, zoudanig dat men 'er geen, het zy hooge, het zy laage behoefd uit te snyden, en zo wel geplaatst, dat men den Boom plantende, dezelve van malkanderen rondom kan uitgebreid leggen, altyd versse Aarde tusschen beide latende vallen, op dat de wortels malkanderen raakende, niet koomen te schimmelen en zo te bederven.

De Liefhebbers maaken veel werks van wortels die rood of wit, en gaaf zyn, dat is te zeggen murw, die in 't voor-jaar, of in 't begin van den Herfst uitloopen, zy koomen gemeenlyk uit de Stam of wortel die effen booven de grond leid, want de oude, die vallen doorgaans knobbelig, en in 't stuk van Peere-boomen, Prui-

me-boomen, Wilde boomen enz. zynze zwartagtig, dog in Veen-
gronden, zynze echter goed, alsze maar glad en gaaf zyn; maar
in Zand en Kleygronden zyn zwarte altyd kwaad; dog aan de Moer-
beyen zynze geelagtig, en aan Karffen en Abrikoozen uit Steen ge-
teeld, altyd uit den rooden.

T I E N D E K A P I T T E L.

*Van de manieren om een BOOM te behandelen die
geplant zal werden*

Hier differeeren meest al de Liefhebbers van malkanderen, zo
ten aanzien van 't affnyden der wortelen, als de takken; den
eene wil, dat men de wortelen nog takken, alsie maar niet door
malkanderen loopen zal affnyden; andere wederom oordeelen, dat
men alle kleine zo wortelen als takken immers moet affnyden, op
dat men een beeter en welwassende Boom, en op den zelve een
schoone en volmaakte kroon mogten bekoomen. Laat ons eens
zien wat 'er de Fransse Liefhebbers van zeggen, en het onze dan
daar by doen, zo wy na veelvuldige ervaarentheid beft hebben on-
dervonden.

Deeze Voorbereiding is van veel aangeleegentheid voor het wel
groeyen, en naderhand het draagen der Boomen, ja dikwils de-
zelve schoon en goed van Gewas zynde, nogtans niet wel willen
opneemen, om datze niet na de regte konst behandeld zyn geweest,
eer zy geplant wierden; ja dikwils ook wel opneemen, schoonze
de beste van gewas niet en waaren, maar een schoone kroon maa-
ken, en vrugtbaar zyn en blyven; een zaak, derhalven van de
grootste aangeleegentheid, en het welk verzuimd zynde, dikwils
oorzaak is, dat veele Liefhebbers het werk laten steeken, als
niet ziende de gewenste Vrugten van al haar gedaane onkosten en
moeiten; derhalven zullen wy over deeze zo aanmerkelyke en ten
hoogsten aangeleegene zaak, zo niet (gelyk het spreekwoord is)
bist als een Haan over de haete koolen heen loopen, maar alles net en
zeer naauwkeurig genootzaakt zyn te verhandelen; en daarom zal
het

het den reg-
loopiger, als
handelen.

Hier zyn a-
moet; het een
en het Twee-
den voet, dat

Aangande
opgaande Bo-
anders op aa-
brengt.

Het Eer-
Boom die n-
altoos voor
minderd, en
ontlasten, ab-
heim van pla-
die te veel of
of die verrot-
al noodzaak-

Het twee-
langer Stam-
daar een B-
geheel om
staan, der
opgaande
om laag w-
hoog te
volg een
men de ee-
voor en al
ken en we-
en het gez-

Voor h-
hobbelagt-
den, en d-
jeugdige,